

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACTIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22.

„GAZETA” IEȘE ÎN FIECARE ȚI.

Pe unu an 12 fior., pe șese luni 6 fior., pe trei luni 3 fior.

România și străinătate:

Pe unu 40 fr., pe șese luni 20 fr., pe trei luni 10 franci.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNȚIURILE:

O seriă garmond 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrierile nefrancoase nu se primesc. — Manuscrisurile nu se retrămit.

Nr. 249

Joi, 12 (24) Noemvre.

1887.

Brașov, 11 Noemvre 1887.

Atragem atențiunea cetitorilor noștri asupra următoarei corespondențe, ce-o primim din Viena cu privire la situațiunea politică de față:

Viena, 8 (20) Noemvre 1887.

Delegațiunile și-au terminat lucrările. Cea austriacă a avut așl ședința de încheiere. Inceț și greoiu se mișcă mecanismul acestei instituțiuni dualistice. Nici o idee nouă, nici un fel de opozițiune, toate merg pe calea bătuțită și indicată de ministeriul comun. Delegațiunile nu se pot avânta la importanța ce ar trebui să-o aibă ca nisce corpuri reprezentative centrale, și se observă, cu deosebire la Unguri, tendința de a slăbi totu mai multu legăturile cu partea de dincoace a monarhiei prin aceea, că i se dă instituțiunei delegațiunilor din ce în ce mai puțină însemnătate.

De rândul acesta ministeriul de esterne Kalnoky pôte fi mai mulțămîtu ca ori și care dintre colegii săi cu rezultatul sesiunei delegațiunilor, Elu a primitu dela aceste corpuri o aprobare eclatantă a politiceii sale și în deosebi Ungurii l-au ridicat până în ceriu și i-au votat deplină încredere. Unulu diu corifeii politici de aici a caracterizat acestu succesu alu ministeriului de esterne cu câteva cuvinte, ce le-a adresat d-lui de Kalnoky. „Escelența Vóstră”, — fi dișe elu, — „ași binemeritatu votulu de încredere alu delegațiunei unguresci, pentru că în fondu nu faceți decâtu politică maghiară.”

Și n adevêru, se face acum multă „politică maghiară”. Domni Kalnoky și Tisza sunt deocamdată ómenii situațiunei. Până când — Dumneșu scie, dér faptu este, că în momentele de față politica acestor doi ministri este, cum dișe Francesulu, *en vogue* și întempină aprobare din partea cercurilor decizetóre.

Înțelegu mai cu sémă politica esterióră, séu, și mai precisu dișu, politica orientálă a monarhiei. Și, precum se resimte în toate părțile, tocmai politica esterióră este, care apasă mai tare asupra raporturilor dinauntru ale împêrăției. Scopulu principalu alu politiceii orientále a d-lor Kalnoky și Tisza este de a combate așa dișulu „panslavismu” prin lăptirea influenței monarhiei în peninsula balcanică. Ce rezultate voru puté dobêndi cu încercările de a paralisa toate planurile Rusiei în Orientu, rămâne a se constata de

evenimentele viitoare, dér decât va merge lucrulu și în celelalte state ale peninsulei ca în Serbia, atunci nu li-se pôte face nicidecum unu prognostic favorabilu. Adevêrul este, că de când a venit la cârmă ministeriulu Ristici influința austriacă în Serbia a scăduțu sub zero și pozițiunea regelui Milanu a devenitu mai amenițată ca ori și când.

Dér cu toate esperiențele triste de felulu acesta, direcțiunea politiceii actuale orientále se manține și osia, împrejurul cărăia se învêrtesce, este și rămâne alianța cu Germania.

Tocmai Ungurii sunt aceia, cari nu mai slăbesc pe Germani cu dragostea lor și devine ciudată această îmbulzire a lor mai alesu acum când prin măsurile vamale cele mai noue guvernulu imperiului germanu se pregătesce a da o lovitură de mórte desvoltării economice a Ungariei, căci prin oprirea importului de cereale în Germania, Ungaria va suferi mai multu, deórece ea este avisată la desfacerea productelor sale agricole, avêndu numai fórtu puțină și neînsemnată industriă.

Încă și acum guvernanti unguri sunt predominati mai multu de temerea de a nu-și perde supremația, decâtu de îngrijirea pentru adevêratele interese ale statului.

Ministerulu președinte Tisza a datu alaltăeri în ședința delegațiunei ungare viuă expresiune acestei temeri, declarându că „în nisce împrejurări ca cele de față” Maghiarii nu facu bine decât voru stărui să li se împlinescă toate dorințele lor naționale, ori și câtu de îndreptățite aru fi ele. Era adecă vorba de a se introduce într’o academiă militară din Ungaria limba maghiară ca limbă de propunere, și Tisza dișe, că nu este bine alesu momentulu, nu e oportunu și patriotic a stărui să se împlinescă această pretensiune, deși justă și îndreptățită.

Totu astfelu d-lu Tisza găsesce de cuviință a se alipi strinsu de Germania, cu toate că guvernulu acestei împêrării se pregătesce a păgubi în gradulu celu mai mare interesele economice ale Ungariei. „In nisce timpuri ca cele de față,” se întemplă asemeni contradicțiunii, cari rêtórnă cu totul vechia acsiomă de dreptu „do ut des,” „facio ut facias.”

Lucrurile se învêrtesc într’unu cercu trasu de influința raporturilor esterióre și de aceea

nu se pôte ivi o schimbare a lor, decâtu numai în casulu când s’ar schimba și aceste raporturi.

O asemenea schimbare se va produce fără îndoieală, decâtu va succede cancelarulu Bismarck de a se înțelege din nou cu Rusia. Ori câtu s’ar scrie și s’ar vorbi, nu mai încape îndoială, că Bismarck pune și așl multu mai mare greutate pe amicitia cu Rusia, decâtu pe aceea cu Austria. Silințele ce și le-au datu cei din Berlinu, de a face o primire câtu mai strălucită țarului Alexandru III, au fostu dictate mai multu de dorința ce-o au ei de-a restabili bunele relațiuni cu imperiulu nordicu și nu mai este de lipsă a aminti lunga convorbire a lui Bismarck cu țarul și distincțiunea ce i s’a făcutu contelui Șuvalov prin conferirea marelui cordonu alu „Vulturului negru”, spre a ne convinge despre esistența acestei dorințe.

Dér abstrăgêndu chiar dela o înțelegere prusso-rusescă, se pôte ușor întempla ca soluțiunea crizei celei mari, prin care trece actualmente republica francesă, să aducă cu sine o radicală schimbare în relațiunile esterióre. După toate prevederile, președintele Grévy va fi constrânsu a-și da și elu în cele din urmă demisiunea și nu este eschisă posibilitatea, ca în mijloculu încurcătorei ce va urma după retragerea lui să se întoducă o dictatură militară, după care restabilirea monarhiei cu dinastia orleanistă ar fi numai o cestiune a timpului. Atunci alianța Francei cu Rusia ar trece din domeniulu dorințelor în domeniulu realității și situațiunea generală europeană ar primi o altă turnură.

De aceea evenimentele din Francia se urmărescu aici cu cea mai încordată atențiune și se presimte, că în casulu de față cele ce se petrecu acolo voru avé o mare influință asupra constelației politice europene.

Mâne séu poimâne voi ilustra și unele laturi ale situației interiore din monarhia noastră dualistă. Până atunci vè mai comunicu numai, că după informațiunile ce le amu din cercurile competente, s’au reinceputu purparleurile comerciale cu România. Se crede aici că Ungurii, sub presiunea măsurilor prohibitive ale guvernului germanu, voru mai slăbi puținu din încăpăținarea lor și voru deveni mai tratabili. Vom vedé!

(15.)

FOILETONU.

LOGOFÊTULU MATEIU

NOVELĂ

Mateiu îi aruncă o privire cruntă, își propti barba pe mânilor sale și rămase în această poziție mai multu timp! Cădu apoi éráșl pe gânduri și după o bună bucată de vreme se deșteptă, își beu și elu paharul și repede apoi apucă sticla și umplu éráșl paharele tuturor. Intinse fie-căruiă câte unulu și dișe:

— Sê trăiți, adecă sê trăim! — se coresé îndată și ridică paharul la gură. Nu’l beu ci se oprí și puse paharul éráșl pe masă. — Măi Ienache și măi Nicolae! — dișe elu ținêndu mâna pe paharu. — Voi imi sunteți pretini. Vê spunu dreptu că nu’mi prea pare bine de ceea ce am făcutu. Ce dișeți voi? Până nu beți estu paharu, spuneți-mi încă odată, ce sê facu?

Ienache se uită la Mateiu și apoi la Neculae, ér acesta uimitu își primblă privirea dela Ienache la Mateiu.

— Adecă cum? — începú Ienache. — Cum adecă, ce sê facu? — Ai făcutu! — grăi elu apăsatu. — Nu ți-ai datu vorba?

— Așa este! — aprobă Neculae, cu tote că elu nu scia de ce aprobă; grăi însă astfelu, pentru că a dișu Ienache și scia elu bine, că Ienache nu dișe nu-

mai așa de fior de mêru o vorbă, până nu se gândesce bine la unu lucru.

— Măi Mateiu! — grăi Ienache. — Péna vine în zilele astea; are s’fi placă. Fata scutarului ți-a fostu rënduită de Dumneșu, ca s’fi fiă soție. Tu scii ce-am vorbitu acasă la scutarulu; și-apoi vorba vorbă sê rămână, sê nu ne batjocurim și sê nu ne dăm pe gura lumii!

— Bine, bine! — dișe Mateiu aședându-se mai cu nădejde pe scaun, se uită odată la Ienache, ér mânilor și le primbla repede prin pêrul séu negru și des.

In scurtă vreme după aceea se ridică însă de pe scaun și voia să plece.

— Ean stai puțin! — grăi Ienache. — Nu pleca numai așa, aid’ sê mai bemu una înainte de a te duce! Mateiu se puse ér pe scaun.

Ce era sê și facu? „Sê mergu la otacú?... sunt singuru! Sê mergu airea?... unde sê mergu? își gândi Mateiu și astfelu se hotărî sê rămână.

Multu a statu de vorbă și multe vorbiră împreună; ar fi statu și mai multu, dér nu era cu puțință.

Odată trebuitu sê se despartă.

XIV.

Căsătoria logofêtului Mateiu cu fata scutarului era hotărîtă, și fiindcă era hotărîtă, avea să se facă în scurtă vreme, îndată ce scutarulu își va aduce fata la moșie și îndată ce logofêtulu o va vedea.

Scii cum e lumea. Nici nu aude bine unu lucru și și începe să vorbească despre elu; totu asemenea s’a întemplat și cu căsătoria lui Mateiu. La începutu flú vorbiau de bine pe logofêtulu, ér după aceea, cu deosebire fetele și mamele lor, începură s’l vâicârescă.

„Ce Dumneșu! — dișeau ele. — Mateiu ésta pe câtu este de cuminte și sdravênu băiatu, pe atâtu este de nătărău când este vorba de însurat.”

Astfelu vorbea lumea și ori câte se vorbeau, nu era cu puțință să fiă tănuite logofêtulu. Elu audea ce dișe lumea, era pus pe gânduri și se gândea la multe deodată, cu toate acestea nu făcea nici unu pasu de sine, ci mergea orbesce și nici elu însuși nu era în stare să-și dea sémă despre ceea ce voiesce.

Era într’o Vineri.

La Rădița la cărciumă ședea întinsu în dosulu casei bucătarulu George și era beatu toporu de nici nu scia ce face. Pălăria i-o luase Rădița, fiindcă n’a avut sê plătescă atâta câtu beuse. Ar dișe cineva că réu a făcutu cărciumărița că i-a datu beutură, dér decât ar întreba’o cineva, i-ar răspunde îndată în subțiraticulu ei glas, că beutura fi este de vênđare și că decât cere cineva de beutu, ea trebuie să-și dea, căci nu se cuvine cărciumarulu, cu atâtu mai puțin cărciumăriței, să întrebe pe mușteriu, decât are parale séu ba.

Cum spuneam, bucătarulu era beatu mortu; se mai mișca câte odată, mai făcea câte o convulsione din picioru séu din mână, cerca să se ridice, dér nu’i

Rolul României într'un război european.

Etă articolul despre care am făcut mențiune în numărul de Marți, 10 (22) Noemvre, al „Gazetei“. Acest articol a apărut în unul din importanțele ziare rusești „Noworossysky Telegraf“ și este scris, după cum se știe, de un oficer rus:

„Europa se pregătește pentru război. Deși relațiile între puteri se declară de foarte amicale și speranțele de durată a păcii sunt accentuate în toate vorbirile de tron, totuși în toate statele se pregătesc armările cu o grabă nervoasă.

Nici una din cestiunile decizive în Est și Vest nu e rezolvată. Rusia nu și-a dat încă ultimul vot în cestiunea bulgară. Într'asta bătrână Europă stă sub arme, și victoria dreptății se așteaptă dela numărul mai mare al baionetelor.

Este fără îndoială, că la cazul unui război între Austria și Rusia, a unui război general în Europa, învecinata României va juca un rol însemnat.

Un mare avantaj pentru România ar fi neutralitatea, decât poziția sa geografică nu o ar silii la o acțiune sau cu Austria sau cu Rusia. E deci întrebare, care din aceste două alianțe va fi pentru România mai rentabilă, și în această privință o scurtă privire ne dovedește, că alianța Rusiei oferă statului român sorți mai mulți de izbândă. În coalițiune cu Austria, România nu va putea nimic câștiga.

Coalițiunea cu Rusia însă, concedându trecerea întregii armate rusești prin teritoriul român, va aduce avantajul României, de a pute concentra treptele sale în Moldova și totu odată de a ocupa Transilvania înrudită, care e peste tot de Români locuită. Armata rusă își va măsura puterile sale cu cea austriacă pe câmpurile de luptă ale Galiției.

La casă, când ar fi armata rusă învinsă, războiul n'ar fi încă decis. Unui stat așa de puternic precum e Rusia, o luptă pierdută n'ar implica decât o desvolare și mai mare a puterilor sale.

La casă însă, când Germania ar da mâna de ajutor Austriei, atunci și-a strâmta puterile înarmate din Galiția în Polonia rusă; și România ar avea cu desăvârșire mâna liberă.

În acest caz România ar pute pe lângă Transilvania să ocupe Banatul și Bucovina, cari sunt de asemenea populate de Români. O invasiune a honvedilor austriaci în România nu e așa inferoară. În această privință amintim cuvintele arhiducei Caroli: „Cu Moreau la Viena, acesta nu însemnează nimic — decât voi cutropi numai pe Jourdan“.

Ajungă în acest caz honvedii și până la Kiew! Ce urmăz din acesta, decât puterea de căpetenie a Austriei va fi zdrobită în Galiția? Austriacii nu se vor putea îndrepta în contra României mai mult decât cu 3, cel mult 4 diviziuni. Pentru respingerea acestei puteri va fi România destul de tare și va putea dispune totodată de destule trupe pentru ocuparea Transilvaniei și operațiunile sale din nordul Moldovei, unde foarte ușor poate concentra 4 corpuri de armată prin eminentele sale linii de feră București-Bacău-Focșani și București-Iași-Dorohoi. De altă parte un aliat așa de puternic cum e Rusia, care dispune de două linii ferate importante și totodată strategice, precum sunt: Balta-Nicolaiew și Charkov-Dubno, va fi la orice casă în poziția de a da

României mâna de ajutor în momentul și la locul recerut.

Presupunem însă, că România s'ar afla în coalițiune cu Austria. În restimp de 48 ore, întregul teritoriu român va fi ocupat de armata rusă, câmpul de luptă nu-l vom mai căuta în Galiția, acesta va rămâne în România, și acesta va avea de a suporta toate greutățile unei operațiuni războinice, din a cărei slăbiri nu se va putea curând recrea. Toate avantajele zădărești în alianța cu Rusia. Această importanță a României într'un război ruso-austriac n'a scăpat din vederea politicilor germani și austriaci, și relativ la viitorul ce se așteaptă, n'au lipsit încercările de a câștiga pe România pentru o alianță cu puterile centrale și de a angaja pe ministrul-președinte Brătianu spre o călătorie peigrină la Friedrichsruhe. Politicii români însă par-că bine au înțeles situațiunea țerei lor și că sunt conștienți de grelele jertfe ce le-ar impune amiciția germană. Și încercările ce se fac din partea Austriei spre a supune în privința economică România, au rămas fără succes și convențiunea comercială, asupra căreia negocierile de doi ani deja se tot amână, nu e încheiată încă. E deci întemeiată speranța, că România nu-și va sacrifica interesele sale în privința economică și mai puțin în cea politică pretențiilor fără de măsură germane.

Pregătiri militare germane.

„Anzeiger für das Havelland,“ ce apare în Spandau, anunță:

Pe neașteptate și surprinzător s'a dat ordin, ca în fabrica de puști să se reincepă în totă estinderea lucrările și cu totă puterea de producțiune. Indată după sosirea ordinului s'au trimis provocări telegrafice și în scris la Sahl, Berlin, și în toate locurile, unde se știe că se află lucrători de puști cari au fost mai înainte ocupați aci, ca aceștia să se afle aci cât se poate mai curând. Deja eri s'a lucrat până la 10 ore seară. De luni se lucrează erași și în nopți. Cu totul se angajează vr'o 1000 de oameni.

SCRILE ȚILEI.

Interesanta și instructiva conferință despre cosmogonie (nascerea Universului), ce a ținut-o aseră eruditul astronom d. M. Paulianu în sala gimnasiunii române din loc, a fost ascultată de numeros public de ambele sexe. În curând vom fi puși în pozițiune a publica în „Gazeta“ lucrarea d-lui conferențiar, care a fost răsplătită cu vii aplauze din partea publicului. Măne s'era, Joi, vom avea plăcerea a asculta o a doua conferință a tinerului astronom, în care va vorbi despre măsurarea timpului și aplicațiunea lui la compunerea unui calendar.

Pe mâne în 24 Noemvre, la 4 ore d. a., membrii reprezentanței comunale a Brașovului sunt invitați la ședința comisiei pentru noua numire a stradelor în cetate și în suburbii, ce se va ține în sala de ședințe a sfatului.

În urma morții neuitatului Timoteu Cipariu, în Capitolul metropolitan din Blășiș s'au făcut următoarele înaintări: d-lu canonic lector Constantin Păpăluși înaintat la rangul de canonic preposit; d-lu cano-

nic cantor Ioan Fekete Negruțiu la rangul de canonic lector; canonicul custode Stefan Manfi, la rangul de canonic cantor; canonicul scolastic Ioan Antonelli, la rangul de canonic custode; canonicul cancelar Ioan M. Moldovanu, la rangul de canonic scolastic; canonicul teolog dr. Ioan Rațiu la rangul de canonic cancelar.

—x—

Construirea primei căi ferate vicinale secucesi Iași-fuleu-Oderheim secucescu se apropie de terminare. Deși se aședă nășip peste delmă și după contractul, la 1 Ianuarie 1888 va trebui să se predea comunicațiunei.

—x—

„Patrioții“ s'au cam pus pe gânduri, că nu vor pot încasa dela omeni dările. Insuși „Kolozvar“ numesce jalnic documentul ce-lu dete inspectorul de dare în adunarea din urmă a comitetului administrativ al comitatului Solnoc-Doboca. Din 697,740 fl. 8 cr. abia s'au putut încasa până la finele lui Octomvre 327,551 fl. 38 cr., rămânând în restanță 325,188 fl. 69 cr., adică mai mult ca în anul trecut pe vremea asta cu 36,276 fl. 91 cr. — Se grămădescu zilele negre, precum se grămădescu ilegalitățile și nedreptățile ce se comit de stăpânirea ungerescă!

—x—

În comuna Drăhoc lângă Pöstyen, comitatul Neutra, au ars la 14 Noemvre n. 94 case, 41 șuri, 46 edificii secundare, 4 vaci și 17 porci.

—x—

În adunarea comitetului administrativ al comitatului Solnoc-Doboca, ținută la 10 l. c., fișpanul Banffy a raportat că cu ocaziunea unei vizite a aflat cele mai mari neregularități în afacerile tutorilor comunali, constatându necesitatea unor reforme radicale. Totu aceea ocaziune raportă inspectorul regesc de școle Halasz Ferencz, că învățământul merge bine în școlile de stat și în cele comunale, dăr la școlile confesionale începerea prelecțiilor fu mult turburată prin obișnuitele schimbări de învățători. Totu-odată cu durere se vede silu a aduce la cunoștință adunării hotărîrea ministrului de instrucțiune Treforl, prin care acesta ordonă desființarea postului de câte un învățător la școlile de stat din Ciachi-Gărbău, Ilonda mare, Șintergă, și Malina, ér de doi învățători la școla de stat din Lăpușul ungeresc. — Se adevărește proverbul: cel ce sapă altuia grăpa, cade însuși în ea.

—x—

Unu hoț cunoscut, Despot Berar din Melence, în comit. Torontal, care fusese isgonit din Panciova pentru diferite furturi, găsi cu toate astea slujbă — éráș unu semn al timpului — la poșta din Zrepaja, pe care apoi găsi cu cale să o jefuiască de 1700 fl. — „Cinstitul“ slujbașu fu prins după multe măsuri ce se luaseră, înainte de a trece în Serbia, pe care „Pester Lloyd“ o gratifică — se vede că din pretință — cu epitetul de: Eldorado al tuturor criminalilor din Ungaria de sud! Sârbii se pot „felicită“ de această giugulă ungerescă!

Serbarea țilei sf. Archangel Mihail și Gavrilă în Brașov.

Din incidentul țilei onomastice a marelui patron și binefăcător Michail Stroeșco, comitetul Asociațiunei din Brașov pentru sprijinirea învățăcelor și școlilor români, împreună cu Societatea tinerilor noștri so-

era cu puțință. Odată îi reuși să se ridice puțin cu fața dela pământ și se uita la marfagii ce ședeau la masă înaintea cărciumei cu cutiile lor de marfă, și îmbiau pe Rădița să cumpere; și cum se ridicase, se uita lung cu ochii ei împaienginați și nu dișe nimic. Încercă apoi să scuie, dăr nu putea își astfel mult se necăji cu scuipatul. Ochii nu-luă dela marfagii și într'unu târziu încep să vorbescă.

„Ce vreți mă?“ dișe el și apoi borborosi alte vorbe neînțelese și se uita cu ochii înholbați la cei de dinaintea cărciumei și cum se uita el astfel, avea mare haz, deorice încep să ridă și ridându îi cădă capul éráș în țărînă, tocmă cum fusese mai înainte.

Nu dișe nici o vorbă mai mult, ci încep a horcăi.

— A trăitu bine, badea de colo, — grăi unu dintre marfagii, arătându cu ochii cătră bucătar.

— Se vede că și-a lnat socotela, — adause alu doilea marfagiu.

— Ba nu se vede, — încep Rădița cu glasul ei ascuțit, — nu se vede de loc... căci e unu pécătosu, unu leneș și jumătate, bea și n'are cu ce plăti.

Rădița se uita în cutiile marfagiilor. Trecu prin mână o mulțime de lucruri, deși scia dinainte că n'are să cumpere nimic.

Nu avea de cuget să cumpere, că voia cu totul altceva.

Vrea să încurce pe marfagii, vrea să-i facă, spunând-o curat, ca să-lase la cărciumă și marfa și câștigul, ba să rămână încă și dator.

De multe ori s'a întâmplat așa ceva.

De multeori marfagii de aceștia și-au zălogit cutiile, ce le aveau în spate, pentru o vorbă bună a Rădiței.

Era cu naiba Rădița.

Pe când sta cărcămărița noastră de vorbă cu marfagii turci, se apropiă Rada. Ea venia dela curte.

— Ce faci Rădițe? — dișe ea aruncându ochii în cutiile marfagiilor. — Ori vrei să cumperi ceva? — și făcu Rădiței unu semn, în urma căruia intrară amândou în casă.

Se vede că Rada a zărit pe bucătarul George și nu voia să audă ce vorbesc ele.

— A trecut subprefectul prin sat, grăi — Rada zimbându. — Ei Rădițe, — adause ea, — ér s'a oprit pe la tine. Nu-i așa Rădițe?

— Apoi de, tu ai crede că subprefecții trebuie să vină totu pe la curte, pe la coconul Nae. — Uite așa, — grăi Rădița, — mai vin și pe la mine. Nu-i vorbă, coconul Mitică e supărat pe boerul nostru... și astfel éta că vine pe la mine.

— Nu-i nimic Rădițe. Abia îți mai vinși mizeriile, — grăi Rada uitându-se drept la Rădița în față. — Până acum subprefectul trăgea la boerul și acolo chema pe primar și pe notar, și le spunea ce avea

de spus..., dăr acum vine la tine. — Totu atata face. Acum chiamă pe primar la cărciumă, îi cere socotela despre ce mai e prin sat, îl întreabă decât a tăjată dracila*), după cum e ordinul ca să cosescă această afurisită buruiănă, ce au adus-o Cazacii în coșile cailor, îl întreabă despre gunoe, decât se dau de marginea satului, și decât s'au astupat gropile ca să se oblescă drumul. — Totu d'astea întreabă și de când totu întreabă... lucrurile totu așa rămân. Dracila totu ca până acum, gropile d'asemenea și când colo, după furia cu care întreabă, se mai uită „nițeluș“... — grăi Rada zimbându, — se duce apoi și dusu este până vine a doua oră.

— Ei și ce? — încep Rădița cu ascuțita ei voce. — Decă mă apucă puțin de bărbie... ce'm face?... nu rămân totu ca până acum? — continuă ea veselă. — Ce? ori vrei să diș că s'au așa de bătrân încât să nu se mai uite nimenea la mine? — Ei... ei... căți d'estia am vëdut în viața mea! — urmă ea dând din cap. — M'aduc aminte de coconul Dumitrache, pe care l'a mutat la Brăila, că de căteori venea prin sat, imi lăsa trei patru lei la țigheea. — Ce'ți mai trebuie? Așa s'au cărcămărițele..., fără o vorbă dulce nu'ți vinși bătura, — încheiă Rădița, își puse mâinile în șolduri și se întorse odată prin casă, până dădu cu ochii de ogindă. Se oprî înaintea ei, își dădu de pe frunte negrul său

*) Ciulină.

dali, a arangiat Dumineca trecută o frumoasă festivitate în sala otelului Nr. I din locu.

Numele d lui *Michailu Stroesco* și alu vrednicei sale soții *Elisa* este prea bine cunoscut Românilor ardeleni; domniilor au dat un puternic avânt dezvoltării și îmbrățișării meseriilor între Români de dincă, dăruind în scopul acesta frumoasă sumă de 50,000 lei noi, care sub numele de „Fundatiunea Michailu și Elisa Stroesco” se administrează și folosește de susu pomenita Asociațiune pentru sprijinirea învățăcelilor și sodalilor români. Din această sumă s'a destinat 10,000 lei noi pentru ajutorarea foicei de specialitate „Meseriașul român”, care sub conducerea zelului ei redactoru *Bartolomeiu Baiulescu* luptă cu multă ardere pentru deșteptarea și consolidarea meseriașilor români.

În fața acestor împrejurări, Comitetul numitei Asociațiuni împreună cu Societatea sodalilor români a creștut că nu va vătămă modestia, ce altcum atât de mult îi caracterizează pe generoșii protectori, decât profitând de ziua onomastică a d-lui Michailu Stroesco, voru arangia o producțiune și petrecere colegială, împreună cu cântări, declamațiuni și o piesă teatrală în folosul fondului menit pentru ajutorarea învățăcelilor și sodalilor români.

D-lu Dr. *I. Bozoceanu*, secretarul Asociațiunii, arată în cuvântul său de deschidere însemnătatea zilei accentuând meritele celor doi vrednici fii ai neamului românesc. La auzul numelui lor sala răsuna de cele mai entusiaste și nesfârșite urări de „Să trăească”. D-lu Dr. Bozoceanu nu-și uită a accentua în acestu discursu alu său, pe lângă chiamarea înaltă a susu țisei Asociațiuni, și meritele netăgăduite ale activului ei președinte *Bartolomeiu Baiulescu*, ale căruia nume publicul îl însoți de asemenea cu numeroase urări de „Să trăească”.

Urmă după acesta executarea celorlalte puncte ale programului; anume „Potpouri românesce”, cântate de muzica militară; declamațiunea poeziei ocazionale: „La ziua onomastică a marelui M. Stroesco”, declamată de d-lu *Nicolau Jugănar*, președintele societății sodalilor; „Sub această negră stâncă”, și „Eram p'unu vîrfu de munte”, coru arangiat de d-lu *N. Popovici*, cântate de corul sodalilor; declamarea poeziei „Boul și Vițelul” din partea d-lui *Vasilie Brăiliță*, și „Croitorul împărat” poezia de Th. Alexi, declamată de d-lu *I. Goga*.

Peste totu țisu, publicul a rămasu foarte satisfăcutu de sirguința și doveșile de progresu ale tinerilor noștri sodali, executorii au secerat aplause număruse, ér d-lu *N. Popovici* primi număruse felicitări pentru escelenta întocmire și conducere a corului sodalilor.

Urmă după acesta jucarea piesei „Vecinătatea periculoasă”, comediă într'unu act, localizată din nemțese, jucată de membrii societății. Personele: *Petecescu*, croitoru de dame, reprezentat prin d-lu *N. Jugănar*; *Goleanu*, neguțătoru, reprezentat prin d-lu *C. Dêrstaru*; *Săftica*, verișora *Petecescului*, reprezentată prin d-șora *Maria Jugănar*; *Zamfira*, modistă, reprezentată prin d. *C. Navrea*; *Iuon*, servitorul lui *Goleanu*, reprezentat prin d. *D. Popa*.

Jucarea acestei piese a produsu multă plăcere și deplină mulțămire asupra publicului. Diletanții și-au sciut bine rolurile lor și merită o laudă cu atât mai mare, cu câtu sciut este, că e scumpu timpul pentru unu sodalu și numai pe lângă o diligență estra-ordinară potu să se ocupe și cu astfelu de lucruri, caru nu se ținu de meseria lor. D-șora *Maria Jugănar*, care escelează prin-

tr'o surprindătoare prezență de spiritu pe scenă, a primitu din partea societății sodalilor unu frumosu buchetu.

Peste totu țisu diletanții au secerat cele mai vii aplause din partea publicului, care a rămasu foarte mulțămitu. A urmatu după acesta danțulu, alu căruia începutu îl făcură „Călușerulu” și „Bătuta”, jucate sub conducerea d-lui vătăfu *N. Cioc*, de 12 tineri sodali, îmbrăcați uniformu în costumu național. Călușerii au făcutu multă plăcere publicului. S'a continuat apoi danțulu care a durat până în țorii țilei.

De sub poiana Tomii, 17 Noevre 1887.

Domnule Redactoru! Mai deunăți unu amic u meu insciințase, că scola conf. gr. cat. din Monoru, după multe sbuciumări, pe calea concursului legalu după toți paragrafi legilor și ordonanțelor, a căpătat uou învătătoru cvalificat la preparandia de statu din Deva și că acela își și începuse activitatea scolară cu începutulu lui Octomvre.

Forțe m'am bucurat la auzul acestora, țicându-i amicului meu că acuma dora va fi indestulitu și inspectoratul reg. de scole din Cttulu Bistrița-Năsăud, care în anul trecut cu unu privatistu alu preparandiei din Gherla, alesu de senatul scolasticu, n'a fostu indestulitu, ci a adusu pre Veneratul Consistoru scol. până acolo, încatu a trebuit să-lu înlocuiască, din pricină formelor, cu capelanul Monorului.

Acestuia era i-a aflatu nodu, că adevă nu e calificat după articolulu de piă memoriă XXXVIII din anul dreptății 1868, precum și în înțelesulu trecutului articolu XVIII din anul 1879, care a formatu începutulu nefericirii spirituale a întregii țeri. În urma unuia dela inspectoratu, senatul recurge la Ministerulu de culte, cu ce rezultat?.. — nu sci.

Scola confes. gr. cat. din Monoru cu alegerea noulu invătătoru, întemplate cu unanimitate, în ședința senatului scol. ținută în Septemvre sub presiul bêtânului parochu *Petru Tanco*, se află în altă belea.

Veneratul Consistoriu scolasticu diecesanu nulifică alegerea din motivulu, că invătătorulu nou este gr. orientalu.

Caracteristicu este și forțe bătătoru la ochi împrejurarea, că parochulu câtu și capelanulu său, unulu ca președinte și cestălaltu ca secretaru, n'au făcutu nici o observare subscriindu actulu de alegere; deși, după cum mi se comunică, ambi ar fi teologi absoluți și de facto preoți gr. cat.

Hotărîrea Veneratului Consistoru diecesanu este la locu după regulametu, despre care membrii senatului scol. din Monoru nu sci că unde și când s'a născutu și pe unde trăese, adevă regulametu, deorece preoții Monorenilor nu i au pus în cunoștința acestui act însemnatu, urmază, că preoții acestei comune cu intențiune precugetată au făcu' o acesta, pentru ca produsă odată desbinarea între Veneratul Consistoru și blanda poporațiune gr. cat. a Monorului, care după legile scolastice esistente își va susține alegerea făcută, adevă pe invătătorulu actualu, meritulu d'a fi ruptu capulu scolei confes. gr. cat. din Monoru și și lu faserie Domniilor sale. Credu că Veneratul Consistoru va trage la răspundere pre d-lu parochu alu Monorului, pentru ce n'a încunosciintat pe senatori despre stipulațiunile regulametu diecesanu referitoru la scola și pentru ce i-a lăsat în rătăcire cu domniului însuși, de au făcutu o alegere grașită, decât așa se pôte numi. Acesta ar fi

bine, indignațiunea s'ar mai micșora și lucrulu s'ar limpeși.

Observatorulu.

SCRIRI TELEGRAFICE.

(Serv. part. a Gaz. Trans.)

PARISU, 23 Noevre. — Grévy primu înainte de amedi și pe Leroyer, care ca și Brisson recunoscu crisa presidențială.

Sgomotulu, că Grévy chiamă mâne pe Ribot și pe alte notabilități politice din cercurile parlamentare, e viu comentat ca unu nesucces alu pașilor lui Grévy pe lângă personalități distinse.

Credința generală e, că cu greu se va evita crisa presidențială.

SOFIA, 23 Noevrie. — Mai mulți deputați și delegați ai corporațiilor rugară pe Metropolitanulu *Clement* să plece în timpu de trei țile. Iritațiunea crește din țu în țu.

DIVERSE.

Transmiterea scarlatinei prin laptele de vacă. — Numeroase cercetări s'au făcutu în Englitera în anul trecut, prin caru se crede că scarlatina este o afecțiune microbiană, ce se pôte transmite omului de cătră vacile atinse de o bolă de mamele. Mai mulți medici și veterinari din astă țera afirmă acesta, considerându laptele dela asemenea vaci atinse de bolă, ca agentulu principalu de transmisiune a microbilor. D. Pichenet, care s'a ocupat mai multu cu asemenea cercetări, face cunoscutu rezultatele la caru a ajunsu, confirmându transmiterea scarlatinei prin laptele multu dela vacile bolnave de mamele. Elu spune că copilulu unuia din prietenii săi, care nu era obicinuit să bea decât laptele fertu, a fostu atinsu de scarlatină puțin în urma unei preumblări ce a făcutu la o firmă, unde prin excepțiune beuse lapte crudu. În urma anchetei ce s'a făcutu la țisa firmă, țice „Economia națională”, s'a constatat că vaca dela care provenea laptele, pe care-lu beuse copilulu, era atinsă de bolă mamelelor. Acestă afecțiune a mamelelor de vaci se țice că este cam comună câte-odată, pricinindu mare mortalitate în o mulțime de copii din o localitate. Cu tôte acestea se susține că chiar dela o zingură vacă bolnavă, a cărei lapte se dă în consumațiune, se potu transmite germeii așa de multu, că mare parte din copiii unui satu său localități se potu molipsi și bolnăvi de scarlatină. Acestu faptu e invocat în Englitera ca origina scarlatinei. Acestă cestiune merită atențiunea veterinarilor. Nu sciă intru câtu se observă vacile la noi, caru dau laptele în consumațiune, prin țarguri; aceea ce e folositoru însă, în interesulu sănătății publice, este ca cele mai largi cunoștințe să fiă răspândite în țera, prin ajutorulu serviciului veterinaru, în privința diferitelor afecțiuni maladiöse, caru credem că nu puțin contribuie la marea mortalitate a copiilor. Sunt multe bôle la oi, porci, la vaci, la cai, etc., caru se transmit sub diferite forme la omu, din cauza contactului, din cauza cărnei pentru alimentare, ori din cauza laptelui ce se consumă. Aceste bôle trebuiesc a se face cunoscute de aprupe tuturor locuitorilor; observațiunile cele mai dese trebuiesc făcute de veterinari și măsurile cele mai bune aplicate pentru acestu scopu.

Editoru și Redactoru responsabilu: Dr. Aurel Muresianu.

pêru și era așa de cu voie și atât de frumoasă, încatu nu sci cîn' să fi intrat la ea, ca să nu-i fi venit pofta să bea trei-patru cinzcuri mai multu, numai și numai să o pôtă privi.

Și Rădița și Rada erau femei și ca femei multe mai aveau de vorbitu. Se întâlneau ele din când în când și mai înainte, d'er acum de-o bucată de vreme, Rada nu mai mergea la Rădița numai așa fără vre-o trebă hotărîtă, și astfelu nici acum n'a venit numai ca să țică că a fostu, ci a venit ca să afle câte ceva despre Mateiu.

Nicăiri nu se aflau mai iute și mai siguru scirile ca le Rădița. D'er nici nu-i mirare, căci Rădița era cărcmăriță și la ea se adunau veștile ca la unu birou de informațiune.

— D'er să lăsăm pe slșbașii în pace, -- țise Rada, -- căci decât vinu prin comună și ne mai cercetă când și când, vinu și ei s'ermanii, că așa le este porunca. S'e te întrebă eu altceva Rădițo... însă... să nu'mi ascunđi nimic.

— Și adevă cum? — încep Rădița — Ți-am ascunsu eu vreodată ceva? Nu ți-am spus eu totdeuna așa după cum am sciutu... ori și ce... ori și ce m'ai întreatu? Auđi vorbă! — urmă Rădița sugându-și buzele, unu lucru pe care-lu făcea adeseori, îl făcea însă fără să scie când îl face.

— Am țis și eu numa așa, — grăi Rada. — Vreu să te întrebă de logofetulu Mateiu. A mai venit pe la

tine? Ce ai mai auđit despre elu? E adevăratu cu fata scutarului? întrebă biata femeie și era de totu neliniștită.

Rădița când auđi întrebarea, își ridică sprâncenele plecându capulu spre înainte și nu țise deocamdată nimica.

— Credeam și eu la începutu, — grăi Rădița, — d'er acum vedu că m'am înșelat. Lucrul e făcutu gata și nu se mai pôte desface. Scutarulu Dumitru a plecatu acasă să-și aducă fata și în scurtă vreme are să fiă și logodna și nunta deodată. Eu nu sci, d'er așa se vorbește.

Rada a ascultat până la urmă. După ce isprăvi Rădița, încep ea să vorbească.

— Scii ce Rădițo? Mateiu nu era vrednicu de Maruța. Tu nu o cunosei, d'er eu... eu am avut prilej... și o cunoseu. Și-apoi în cele din urmă nici ea nu prea móre după elu. — Maruța pôte face altu noroc, — țise Rada făcendu o față de totu desprețuitoare. — Maruța ce avea să facă cu Mateiu? Elu n'are nici o avere și nici nu și-a agonisit ceva, și-apoi cine n'are, parcă nici nu agonisește, căci scie sfinții, par'că și banii trag totu acolo unde sunt, totu la ban. Mateiu... a fostu totdeuna unu cheltuitor, și afară de câteva hănișore, este, uite așa, fluture, — țise Rada suflându în vîrfulu degetelor pe care le alcătuse ca și cum ar fi ținendu ceva în ele.

— Și eu totu așa gândesc ca și tine, — încep Rădița, — totu așa vedu și eu, cu tôte aceste nu potu

ține rēu despre Mateiu. Ilu cunoseu de multu și eu par'că nu mi-lu potu închipui altfelu de cum îl sci de mai nainte. Scie Dumnețu, Rado, că și eu vedu cum îl pörtă de nasu mașinistulu, d'er par'că totu nu sunt în stare să țicu rēu despre dēnsulu. Mateiu este fără căpătău... auđi colo, să se învoiască elu pentru o față pe care nici n'a vedut'o! D'er să mă întorec. Nu sci, lumea însă vorbește astfelu, nu sci, d'er vedu și totu insulu vede că Mateiu e trist.

Gătându aceste vorbe, intră în casă primarul cu unu consilieru, căci tocmai avea o afacere la Rădița pentru o ispașe făcută în timpul din urmă, și astfelu Rada și Rădița se despărțiră.

XV.

Rada merse la curte.

Maruța se afla în căscioră și cetea o scrisore.

Ori cine ar fi vedut'o, ar fi trebuit să țică că cetese ceva de totu plăcutu. Mai cetise odată această scrisore, d'er se vede că cele scrise îi erau lucruri scumpe, deorece gătându de cetitu, a scos'o de mai multe ori din buzunar, în cele din urmă o puse éraš la locu.

Rada intră tocmai când Maruța băga scrisorea în buzunar.

Maruța era veselă.

(Va urma)

Bursă la bursa de Viena
din 22 Noembrie st. n. 1887.

Table with 2 columns listing various financial instruments and their values, such as 'Rentă de aur 5%' and 'Bonuri rurale ungare'.

Bursa de Bucuresci.

Cota oficială dela 9 Noembrie st. v. 1887.

Table with 2 columns: 'Cump.' and 'vënd.' listing market prices for various goods and currencies.

Cursul pieței Brașov

din 23 Noembrie st. n. 1887.

Table with 2 columns: 'Cump.' and 'Vënd.' listing exchange rates for various banknotes and currencies.

12 Ziehungen in einem Jahre

hievon schon

1 Haupttreffer am 1. December fl. 100.000 ö. W.
1 Haupttreffer am 12. Jänner Franks 100.000 Gold.
1 Haupttreffer am 1. Februar Lire 50.000 Gold.

Die größte Gewinnchance bietet die nachstehende von uns arrangirte Losgruppe:

1 Dombau-Los | Ein 3% Serbisches 100 Franks-Los | 1 Italienisches Kreuz-Los

Haupttreffer in den nächsten Ziehungen:

Table with 3 columns listing drawing dates and amounts, such as 'Am 1. Dezember fl. 100.000 ö. W.'.

Jedes Los muss gewinnen.

Nachdem selbst die kleinsten Treffer vorstehender Lose deren Kostenpreis weit übersteigen, ist ein Verlust für den Käufer ausgeschlossen.

23 monatliche Raten à fl. 3 oder 17 monatliche Raten à fl. 4.

BANK- u. WECHSLERGESCHÄFT
M. J. GUTH & COMP.,
Wien, I. Kohlmarkt Nr. 5.

Publicațiune.

Pentru statorirea definitivă a listei Viriliștilor pentru reprezentanța orașului Brașov pro 1888, subscrișa comisiune în înțelesul §. 33 alu art. de lege XXII din 1886 va ținea ședința publică Marți în 28 Noembrie a. c. la 3 ore p. m. în sala Sfatului orașenesc.

Cei interesați se avisază despre acesta.

Brașov, 5 (17 Noembrie 1887.

Iuonă Lengăr, Președintele comis. pentru conscr. Viriliștilor din orașul Brașov.

Avisu d-lor abonați!

Rugăm pe d-nii abonați ca la reînnoirea prenumerațiunei să binevoiască a scrie pe couponul mandatului postal și numerii de pe fâșia sub care au primitu diarul nostru până acuma.

Domnii ce se abonează din nou să binevoiască a scrie adresa lămurită și să arate și posta ultimă.

Dacă se ivesc iregularități la primirea diarului onor. abonați sunt rugați a ne înconștința imediatu prin carte postale, ca în cătu depinde dela noi, să se delătoreze.

ADMINISTR. „GAZ. TRANS.”

Mersul trenurilor

Valabilu dela 1 Iunie st. n. 1886.

pe linia Predeal-Budapesta și pe linia Teiuș-Arad-Budapesta a calei ferate orientale de stat reg. ung.

Large table with multiple columns and rows detailing train schedules, including destinations like 'Predeal-Budapesta', 'Budapesta-Predeal', 'Teiuș-Arad-Budapesta', and 'Budapesta-Arad-Teiuș'.

Nota: Orele de noapte sunt cele dintre liniile gróse.